

Høringsnotat

Innvandringsavdelingen
27. november 2017
Høringsfrist: 12. januar 2018
Snr. 17/6598

Endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften som følge av gjennomføringen av EU's personvernforordning i norsk rett.

Innhold

1	Høringsnotatets hovedinnhold	3
2	Bakgrunn	3
2.1	EUs personvernforordning og forslag til ny personopplysningslov	3
2.2	Utlendingsmyndighetenes behandling av personopplysninger	3
2.3	Forholdet til andre pågående regelverksprosesser	4
3	Grunnleggende prinsipper for behandling av personopplysninger	5
3.1	Gjeldende rett	5
3.2	Forordningen	6
3.3	Departementets forslag	7
4	Behandlingsgrunnlag	7
4.1	Gjeldende rett	7
4.2	Forordningen	9
4.3	Departementets forslag	10
5	Formålet med behandlingen	13
5.1	Gjeldende rett	13
5.2	Forordningen	13
5.3	Departementets forslag	14
6	Behandlingsansvarlig	16
6.1	Gjeldende rett	16
6.2	Forordningen	16
6.3	Departementets forslag	17

<u>7</u>	<u>Forholdet til andre bestemmelser i loven</u>	17
<u>8</u>	<u>Økonomiske og administrative konsekvenser</u>	18
	Utkast til lov- og forskriftsændringer	19

1 Høringsnotatets hovedinnhold

I forbindelse med gjennomføringen av ny personvernforordning i norsk rett er det behov for å foreta enkelte endringer i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven, utl.) og forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften, utlf.).

I høringsnotatet her foreslår Justis- og beredskapsdepartementet at utlendingsmyndighetenes grunnlag for behandling av personopplysninger gis en klar hjemmel i utlendingsregelverket. Departementet foreslår for det første en generell lovhjemmel for behandling av personopplysninger. I tillegg foreslås følgende nærmere regulert i forskrift:

- hvilke formål personopplysninger kan behandles for
- viderebehandling for andre formål
- behandlingsansvarlig

2 Bakgrunn

2.1 EUs personvernforordning og forslag til ny personopplysningslov

I april 2016 vedtok EU en ny forordning om behandling av personopplysninger – forordning (EU) 2016/679 – i det følgende omtalt som personvernforordningen eller forordningen. Forordningen erstatter og opphever EUs gjeldende personverndirektiv 95/46/EC, som er innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett i personopplysningsloven. Forordningen er EØS-relevant, og departementet arbeider for tiden med innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen. Forordningen får anvendelse i EU fra 25. mai 2018.

For å gjennomføre forordningen i norsk rett, sendte Justis- og beredskapsdepartementet 6. juli 2017 på høring forslag til ny personopplysningslov. (Høringsfristen gikk ut 16. oktober 2017.) Her ble det foreslått at forordningen gjennomføres i norsk rett ved inkorporasjon, det vil si at forordningen gjøres gjeldende som norsk rett gjennom en henvisningsbestemmelse i ny personopplysningslov. Det ble også foreslått lovbestemmelser som utfyller bestemmelsene i forordningen. Gjeldende personopplysningslov og -forskrift ble foreslått opphevet. Videre ble det foreslått at den nye personopplysningsloven gis anvendelse både innenfor og utenfor EØS-avtalens saklige virkeområde, slik som gjeldende personopplysningslov. Høringsuttalelsene er nå til vurdering i departementet.

2.2 Utlendingsmyndighetenes behandling av personopplysninger

Utlendingsmyndighetenes oppgaver etter utlendingslovgivningen forutsetter behandling av personopplysninger vedrørende et stort antall norske og utenlandske borgere. Personopplysninger behandles bl.a. i forbindelse med søknad om beskyttelse, oppholdstillatelse, visum og tildeling av mottaksplass. (Søknad om statsborgerskap behandles etter regler i statsborgerloven.) Mange av opplysningene er såkalt sensitive personopplysninger, som f.eks. opplysninger om

etnisk bakgrunn, politisk eller religiøs oppfatning, seksuelle forhold og helseforhold.

Utlendingsmyndighetene utfører også oppgaver som ikke er direkte regulert i lov, men som følger forutsetningsvis, f.eks. utbetaling av økonomiske ytelser til beboere i mottak eller innvilgelse av returstønad gjennom program for assistert retur. Også disse oppgavene forutsetter behandling av personopplysninger, herunder sensitive personopplysninger. Videre behandler utlendingsmyndighetene personopplysninger for statistikk- og forskningsformål samt ved rapportering til overordnet myndighet.

Utlendingsmyndighetene behandler ulike typer personopplysninger for å utføre sine pålagte oppgaver. Enkelte opplysningstyper er relevante for alle utlendingssaker, f.eks. opplysninger om identitet, biometri og kontaktinformasjon. Andre opplysningstyper er særlig relevante på spesifikke saksområder.

I forbindelse med behandling av saker etter utlendingsloven registrerer og lagrer utlendingsmyndighetene personopplysninger i ulike registre, som Utlendingsdatabasen (UDB) – utlendingsmyndighetenes sentrale personregister. Når utlendingsmyndighetene behandler utlendings- og statsborgerskapsaker benyttes ulike applikasjoner som er knyttet til registrene, som Datasystem for utlendings- og flyktningsaker (DUF), System for elektronisk samhandling i mottak (SESAM) og utlendingsforvaltningens visumsystem NORVIS. Disse applikasjonene henter relevante opplysninger om utlendingen lagret i utlendingsmyndighetenes registre og gjør dem tilgjengelige for saksbehandleren. Det er også gjennom disse applikasjonene at saksbehandleren registrerer og lagrer oppdaterte og nye opplysninger i registrene.

Utgangspunktet etter dagens personopplysningslov er at barn og voksne har samme personvernrettigheter. Når det gjelder mindreårige vil det imidlertid vanligvis være den som har foreldreansvaret som opptrer på vegne av barnet. Enslige, mindreårige asylsøkere får oppnevnt representant, jf. utl. kapittel 11 A. Representanten skal ivareta den mindreåriges interesser i asylsaken og ellers utføre de oppgaver som tilkommer en verge i henhold til annen lovgivning.

2.3 Forholdet til andre pågående regelverksprosesser

Justis- og beredskapsdepartementet har hatt på høring forslag til endringer i utlendingsloven angående politiets tilgang til opplysninger i utlendingsmyndighetenes registre (forslaget ble sendt på høring 30. august 2016, med høringsfrist 30. november s.å.). Forslaget innebærer en tydeligere hjemmel for politiets tilgang til opplysninger fra utlendingsmyndighetenes registre i forbindelse med grensekontroll og alminnelig utlendingskontroll. Videre ble det foreslått en ny bestemmelse om at taushetsplikten ikke skal være til hinder for at det utleveres opplysninger fra utlendingsmyndighetene til politiet når det er nødvendig for å forebygge og etterforske lovbrudd som kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder. Det ble også foreslått hjemmel for at nærmere angitte opplysninger kan utleveres dersom det er nødvendig for politimessige formål og til kvalitetskontroll av politiets registre, og at slik utlevering kan skje i form av direkte søk. Høringsinnspillene er nå til vurdering i departementet.

Departementet fremmet i juni 2017 en lovproposisjon for Stortinget, Prop. 156 L (2016–2017) *Endringer i utlendingsloven (politiets tilgang til opplysninger om beboere i asylmottak mv.)*. Forslaget innebærer bl.a. at politiet, etter skriftlig anmodning og uten hinder av taushetsplikt, skal få utlevert opplysninger om navn, fødselsdato og nasjonalitet til nåværende og tidligere beboere i mottak og omsorgssentre for enslige, mindreårige asylsøkere. Formålet med forslaget er i all hovedsak å bidra til at politiet får oversikt over utlendinger som oppholder seg i det enkelte politidistrikt, slik at politiet lettere kan utføre sine oppgaver som kontrollorgan på utlendingsfeltet, fremme arbeidet med sikkerhet og beredskap samt å lette arbeidet med å forebygge og etterforske kriminelle handlinger. Forslaget er foreløpig ikke behandlet av Stortinget.

3 Grunnleggende prinsipper for behandling av personopplysninger

3.1 Gjeldende rett

Utlendingsloven inneholder ingen generell regulering av behandling av personopplysninger. I forbindelse med utarbeidelse av utlendingsloven 2008 var det et bevisst valg at behandling av personopplysninger, herunder registerføring, ikke skulle reguleres nærmere i loven, jf. Ot. prp. nr. 75 (2006–2007) punkt 17.8. Det ble lagt til grunn at behandlingsgrunnlaget i størst mulig grad skulle baseres på samtykke, typisk ved at den registrerte selv oppgir eller samtykker til innhenting av opplysningene i søknad. Videre ble det vist til at adgangen til å behandle personopplysninger forutsetningsvis følger av loven ved at de oppgaver utlendingsmyndighetene i henhold til loven skal utføre, forutsetter behandling av personopplysninger. Mange av de personopplysningene som behandles av utlendingsforvaltningen er sensitive opplysninger. Det er etter gjeldende regelverk krav om konsesjon fra Datatilsynet. Utlendingsdirektoratet (UDI) er gitt slik konsesjon. Konsesjonen omhandler bl.a. behandlingsformål og utlevering av opplysninger til andre deler av utlendingsforvaltningen. UDI har utarbeidet databehandleravtaler og informasjonsutvekslingsavtaler med andre deler av utlendingsforvaltningen.

Grunnkravene til behandling av personopplysninger fremgår i dag av personopplysningsloven § 11 første ledd. Det er der bestemt at den behandlingsansvarlige skal sørge for at personopplysningene bare behandles når det foreligger et behandlingsgrunnlag i medhold av §§ 8 og 9 (bokstav a), bare nyttes til uttrykkelig angitte formål som er saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet (bokstav b), ikke brukes senere til formål som er uforenlig med det opprinnelige formålet med innsamlingen med mindre den registrerte samtykker (bokstav c), er tilstrekkelige og relevante for formålet med behandlingen (bokstav d) og er korrekte og oppdatert og ikke lagres lenger enn det som er nødvendig ut fra formålet med behandlingen (bokstav e).

Personopplysningsloven § 11 annet ledd bestemmer at senere behandling av personopplysningene for historiske, statistiske eller vitenskapelige formål ikke anses uforenlig med de opprinnelige formålene med innsamlingen av opplysningene dersom samfunnets interesse i at behandlingen finner sted, klart overstiger ulempene den kan medføre for den enkelte.

Personopplysningsloven § 11 tredje ledd bestemmer at personopplysninger som gjelder barn, ikke skal behandles på en måte som er uforsvarlig av hensyn til barnets beste.

3.2 Forordningen

Forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav a til f fastsetter nærmere angitte grunnprinsipper for behandlingen av personopplysninger. Hvert prinsipp har en egen betegnelse.

Artikkel 5 nr. 1 bokstav a bestemmer at personopplysningene skal behandles på en lovlig, rettferdig og gjennomiktig måte med hensyn til den registrerte – prinsippet om «lovlighet, rettferdighet og gjennomsiktighet».

Artikkel 5 nr. 1 bokstav b bestemmer at personopplysningene skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene. Det er videre fastsatt at viderebehandling av opplysningene for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål ikke skal anses som uforenlig med de opprinnelige formålene. Dette utgjør prinsippet om «formålsbegrensning». Nærmere regler om når en behandling skal anses uforenlig med den opprinnelige behandlingen, er gitt i artikkel 6 nr. 4.

Artikkel 5 nr. 1 bokstav c bestemmer at personopplysningene skal være adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig for formålene de behandles for. Dette utgjør prinsippet om «dataminimering».

Artikkel 5 nr. 1 bokstav d bestemmer at personopplysningene skal være korrekte og, dersom det er nødvendig, oppdaterte. Videre er det bestemt at det må treffes ethvert rimelig tiltak for å sikre at personopplysninger som er uriktige med hensyn til formålene de behandles for, uten opphold slettes eller korrigeres. Dette utgjør prinsippet om «riktighet».

Artikkel 5 nr. 1 bokstav e bestemmer at personopplysningene skal lagres slik at det ikke er mulig å identifisere de registrerte i lengre perioder enn det som er nødvendig for formålene som personopplysningene behandles for. Det er fastsatt at opplysningene kan lagres i lengre perioder dersom de utelukkende vil bli behandlet for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål, forutsatt at det gjennomføres egnede tekniske og organisatoriske tiltak for å sikre de registrertes rettigheter og friheter. Dette er prinsippet om «lagringsbegrensning».

Artikkel 5 nr. 1 bokstav f bestemmer at personopplysninger skal behandles på en måte som sikrer tilstrekkelig sikkerhet for personopplysningene, herunder vern mot uautorisert eller ulovlig behandling og mot utilsiktet tap, ødeleggelse eller skade, ved bruk av egnede tekniske eller organisatoriske tiltak – prinsippet om «integritet og fortrolighet».

Artikkel 5 nr. 2 fastslår at det er den behandlingsansvarlige som er ansvarlig for og skal kunne dokumentere at prinsippene overholdes.

De spesifikke rettighetene som tilkommer den registrerte etter forordningens kapittel 3, slik som retten til å motta informasjon, innsyn, korrigerings og sletting mv., kan anses som en konkretisering av de mer overordnede prinsippene artikkel 5 gir anvisning på. Som en konsekvens av dette kan det i medhold av artikkel 23 fastsettes unntak også fra prinsippene i artikkel 5 når det fastsettes unntak fra den registreres spesifikke rettigheter, i den grad prinsippene i artikkel 5 svarer til disse rettighetene.

3.3 Departementets forslag

De grunnleggende prinsippene i forordningens artikkel 5 tilsvarer i betydelig grad prinsippene som i dag følger av personopplysningsloven § 11 første og annet ledd. Nedenfor følger imidlertid forslag til enkelte spesifikke endringer i utlendingsloven og utlendingsfroskriften som vi mener er hensiktsmessig for å sikre et tilstrekkelig godt hjemmelsgrunnlag for behandling av personopplysninger på utlendingsfeltet med ny personvernforordning.

Behandling av personopplysninger reguleres generelt av personopplysningsloven med tilhørende forskrifter. Departementet mener at det kan være nyttig med en påminnelse om at loven kommer til anvendelse for å sikre at de registrertes rettigheter ivaretas. Vi foreslår derfor at det henvises uttrykkelig til personopplysningsloven i utlendingsloven, jf. forslag til endringer i utl. § 80.

4 Behandlingsgrunnlag

4.1 Gjeldende rett

Etter personopplysningsloven § 8 kan behandling av personopplysninger finne sted dersom den registrerte har samtykket, dersom det er lovfestet adgang til behandling, eller dersom behandlingen er nødvendig for ett av formålene i bokstav a til f, som lyder:

- a) å oppfylle en avtale med den registrerte, eller for å utføre gjøremål etter den registrertes ønske før en slik avtale inngås,
- b) at den behandlingsansvarlige skal kunne oppfylle en rettslig forpliktelse,
- c) å vareta den registrertes vitale interesser,
- d) å utføre en oppgave av allmenn interesse,
- e) å utøve offentlig myndighet, eller
- f) at den behandlingsansvarlige eller tredjepersoner som opplysningene utleveres til kan vareta en berettiget interesse, og hensynet til den registrertes personvern ikke overstiger denne interessen.

Behandling av personopplysninger på utlendingsfeltet knyttes til utøvelse av offentlig myndighet, jf. bokstav e. Utøvelsen av offentlig myndighet er i all hovedsak lovpålagt og vil oftest være nødvendig av hensyn til utførelsen av en oppgave i samfunnets interesse. Behandlingen kan også skje for å oppfylle en rettslig forpliktelse, jf. bokstav b, f.eks. i forbindelse med tildeling av ytelser etter Pengereglementet (RS 2008-035).

Personopplysningsloven § 9 stiller ytterligere krav til behandling av sensitive personopplysninger, jf. også § 33 om konsesjon. Sensitive personopplysninger er i § 2 nr. 8 definert som opplysninger om rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning (bokstav a), at en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling (bokstav b), helseforhold (bokstav c), seksuelle forhold (bokstav d) og medlemskap i fagforeninger (bokstav e). Slike opplysninger kan bare behandles dersom behandlingen oppfyller både ett av vilkårene i § 8 og ett av vilkårene i § 9 første ledd bokstav a til h.

Utlendingsloven inneholder i tillegg flere bestemmelser som gir mer eller mindre klart rettslig grunnlag for å behandle personopplysninger i enkelte sakstyper. I forbindelse med en sak etter loven kan politiet og UDI pålegge den utlendingen saken gjelder å møte personlig for å gi opplysninger som kan ha betydning for vedtaket, jf. utl. § 83 første ledd. Ved innreise, og frem til korrekt identitet er registrert, har utlendinger plikt til å medvirke til å avklare sin identitet i den grad utlendingsmyndighetene krever det. Utlendingsmyndighetene kan også senere pålegge utlendingen en slik plikt dersom det er grunn til å anta at den registrerte identiteten ikke er den riktige, jf. utl. § 83 annet ledd.

Lovens kapittel 11 del II inneholder saksbehandlingsregler som kun gjelder i beskyttelsessaker. En asylsøker har plikt til å fremlegge nødvendig dokumentasjon og medvirke til innhenting av nødvendige opplysninger, jf. utl. § 93 fjerde ledd. I tillegg pålegger bestemmelsen utlendingsmyndighetene et selvstendig ansvar for å innhente nødvendige og tilgjengelige opplysninger før avgjørelse blir truffet i tråd med forvaltningsloven § 17 første ledd. Bestemmelsen inneholder følgelig særregler om utlendingsmyndighetenes utredningsplikt i beskyttelsessaker, men den har klare paralleller til den generelle bestemmelsen om møte- og opplysningsplikt i utl. § 83.

Utlendingsmyndighetene kan pålegge andre offentlige organer å utlevere opplysninger uten hinder av taushetsplikt når dette er nødvendig for opplysning av utlendingssaken, jf. utl. § 84. Myndigheter som kan pålegges en slik plikt er barnevernsmyndighetene, kommunene i tilknytning til introduksjonsprogrammet, Statens lånekasse for utdanning, arbeids- og velferdsforvaltningen, skattemyndighetene og politiet. Fra 1. oktober 2017 gjelder en tilsvarende plikt også for folkeregistermyndigheten.

Utlendingslovens § 85 gir politiet hjemmel til å benytte vandelsopplysninger om referansepersonen eller den referansepersonen har fått familieetablering med, når søkeren er referansepersonens særkullsbarn. Etter bestemmelsen kan politiet også gi en uttalelse om vandelsopplysninger av betydning for om oppholdstillatelse skal nektes til det organet som avgjør saken. Lovens § 86 gir UDI og Utlendingsnemnda (UNE) adgang til å innhente uttalelse fra politiet om det er særlig grunn til å undersøke referansepersonensandel. Etter utl. § 87 kan søkeren og referansepersonen anmodes om å avlegge en DNA-test når det er nødvendig å fastslå om det eksisterer en familierelasjon. Bestemmelsen gir også regler om sletting og tilintetgjøring av opplysningene. Lovens § 88 gir hjemmel for å anmode utlendingen om å la seg undersøke for å klargjøre alder i saker hvor det er tvil om vedkommende er over eller under 18 år.

Etter utl. §§ 100 til 100 b kan det opptas og behandles biometrisk personinformasjon i form av ansiktsfoto og fingeravtrykk av en utlending for identifisering og verifisering av identitet.

4.2 Forordningen

Reglene om behandlingsgrunnlag følger av forordningens artikkel 6.

Artikkel 6 nr. 1 bokstav a viderefører samtykke som behandlingsgrunnlag. I fortalens punkt 43 sies det imidlertid at samtykke bør unngås som rettslig grunnlag der det er en klar skjevhet mellom den registrerte og den behandlingsansvarlige, særlig dersom den behandlingsansvarlige er en offentlig myndighet.

Artikkel 6 nr. 1 bokstav b svarer til gjeldende personopplysningslov § 8 første ledd bokstav a, og gir grunnlag for behandling av personopplysninger når det er nødvendig for å oppfylle en avtale som den registrerte er part i, eller for å gjennomføre tiltak på den registrertes anmodning før en avtaleinngåelse.

Artikkel 6 nr. 1 bokstav c gir grunnlag for behandling som er nødvendig for å oppfylle en rettslig forpliktelse som påhviler den behandlingsansvarlige.

Etter *artikkel 6 nr. 1 bokstav d* foreligger det behandlingsgrunnlag når behandling er nødvendig for å verne den registrertes eller annen fysisk persons vitale interesser.

Artikkel 6 nr. 1 bokstav e gir adgang til behandling når dette er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller å utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt.

Artikkel 6 nr. 1 bokstav f gir adgang til å behandle opplysninger på grunnlag av en interesseavveining. Det skal særlig legges vekt på den registrertes interesser når den registrerte er barn. Bestemmelsen kommer ikke til anvendelse på «behandling som utføres av offentlige myndigheter som ledd i utførelsen av deres oppgaver». Begrunnelsen for dette er at det skal være opp til lovgiver å sørge for rettsgrunnlag for slik behandling, se fortalens punkt 47.

Artikkel 6 nr. 3 fastslår at grunnlaget for behandling som nevnt i nr. 1 bokstavene c og e skal fastsettes i unionsretten eller nasjonal rett, jf. bokstavene a og b.

Reglene om behandling av det som i dag kalles sensitive personopplysninger følger av forordningens artikkel 9. Bestemmelsen oppstiller i nr. 1 en hovedregel om at behandling av «særlige kategorier opplysninger», er forbudt. Forordningen går bort fra begrepet «sensitive personopplysninger». Forbudet omfatter behandling av opplysninger om «rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religion, overbevisning eller fagforeningsmedlemskap, samt behandling av genetiske opplysninger og biometriske opplysninger med det formål å entydig identifisere en fysisk person, helseopplysninger eller opplysninger om en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering».

Forordningen skiller seg fra gjeldende lov på to punkter. For det første omfattes ikke opplysninger om at en person har vært mistenkt, tiltalt eller dømt for en straffbar handling. Disse opplysningene omfattes ikke av behandlingsforbudet i artikkel 9. Slike opplysninger er i stedet særskilt regulert i artikkel 10.

Behandling av opplysninger om straffbare forhold må ha et behandlingsgrunnlag etter forordningens artikkel 6 nr. 1 og er i utgangspunktet kun tillatt når det skjer under kontroll av offentlig myndighet. For det andre er det kommet til to kategorier av opplysninger som ikke regnes som sensitive etter dagens lov, nemlig genetiske og biometriske opplysninger med det formål å entydig identifisere en fysisk person.

For at behandling av opplysninger som omfattes av forbudet i artikkel 9 nr. 1 skal være lovlig, må vilkårene i ett av unntakene i nr. 2 bokstav a til j være oppfylt. Unntak gjelder bl.a. dersom den registrerte har samtykket (bokstav a) eller behandlingen er nødvendig på grunnlag av nasjonal rett (bokstav g). I tillegg må det foreligge behandlingsgrunnlag etter artikkel 6, jf. fortalens punkt 51, hvor det fremgår at også de allmenne prinsippene og de andre reglene i forordningen får anvendelse, «særlig når det gjelder vilkårene for lovlig behandling». Videre stiller tre av bestemmelsene i artikkel 9 nr. 2 krav om at det i nasjonal rett sikres «egne og særlige tiltak for å verne den registrertes rettigheter og friheter», jf. artikkel 9 nr. 2 bokstav g, i og j om henholdsvis viktige samfunnsinteresser, folkehelse og arkiv, forskning og statistikk. For nærmere redegjørelse for hva som ligger i dette kravet, vises det til departementets høringsnotat 6. juli 2017 om ny personopplysningslov – gjennomføring av personvernforordningen i norsk rett, punkt 8.3.1.

4.3 Departementets forslag

Reglene i forordningen om behandlingsgrunnlag svarer i stor grad til gjeldende rett. I dag baserer behandling av personopplysninger på utlendingsfeltet seg gjerne på personopplysningsloven § 8 e om utøvelse av offentlig myndighet, konsesjon fra Datatilsynet hva gjelder behandling av sensitive personopplysninger eller samtykke. Konsesjon fra Datatilsynet for behandling av sensitive opplysninger vil ikke lenger være aktuelt etter ny personvernlovgivning, og etter departementets syn er samtykke lite egnet som behandlingsgrunnlag for de oppgaver utlendingsmyndighetene skal utføre etter utlendingslovgivningen eller annen tilstøtende utøvelse av offentlig myndighet på området. Utlendingsaker kan dreie seg om enkeltmennesker i en sårbar situasjon, og styrkeforholdet mellom det offentlige og individet vil ofte være skjevt.

Departementet foreslår at det gis en generell lovhjemmel for behandling av personopplysninger i utl. ny § 83 a. Dette vil tydeliggjøre hjemmelsgrunnlaget og medføre at man går bort fra samtykke som behandlingsgrunnlag.

Med «behandle» menes enhver operasjon eller rekke av operasjoner som gjøres med personopplysninger – automatisert eller ikke – som innsamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, tilpasning eller endring, gjenfinning, konsultering, bruk, utlevering ved overføring, spredning eller andre former for tilgjengeliggjøring, sammenstilling eller samkjøring, begrensning, sletting eller tilintetgjøring, jf. også forordningens artikkel 4 nr. 2.

Personopplysninger på utlendingsfeltet behandles som ledd i utøvelse av offentlig myndighet. Disse oppgavene er i all hovedsak lovpålagt og vil oftest være nødvendig av hensyn til utførelsen av en oppgave i samfunnets interesse. Behandlingen kan derfor i stor grad hjemles i forordningens artikkel 6 nr. 1

bokstav e og artikkel 9 bokstav g. Selv om oppgavene i dag i hovedsak er lov-pålagte, og behandlingen derfor forutsetningsvis må antas å følge av nasjonal rett, jf. artikkel 6 nr. 3, ser departementet det som hensiktsmessig å få uttrykkelig hjemmel for behandling i lov, med tilhørende regulering i forskrift. Vi mener dette vil skape større bevissthet rundt behandlingen i de enkelte tilfellene.

For en nærmere fremstilling av hva det supplerende rettsgrunnlaget må og kan inneholde vises det til departementets høringsnotat 6. juli 2017 om ny personopplysningslov – gjennomføring av personvernforordningen i norsk rett.

Det foreslås at det overordnede formålet med behandlingen av opplysningene, «utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven», framgår av utlendingsloven, men at de konkrete formålene utdypes i forskrift.

Den generelle lovbestemmelsen vil fungere som et supplement til de særskilte behandlingsgrunnlag som allerede finnes i utlendingsloven, og den vil klargjøre behandlingsgrunnlaget for de behandlingene som i dag følger forutsetningsvis av de oppgaver utlendingsmyndighetene skal utføre etter loven.

Videre foreslår departementet at det i bestemmelsens annet ledd uttrykkelig fastslås at utlendingsmyndighetene også kan behandle personopplysninger der dette er nødvendig for å tildele ytelser til beboere som er innkvartert etter utl. § 95, samt i forbindelse med program for assistert retur. Dette er utøvelse av offentlig myndighet som i dag ikke følger eksplisitt av loven, og behandlingen vil følgelig ikke kunne omfattes av bestemmelsens første ledd. Like fullt vil utlendingsmyndighetene i forbindelse med slik aktivitet kunne ha behov for å behandle personopplysninger. Retten til økonomiske ytelser til livsopphold for beboere i mottak følger i dag av UDIs rundskriv, RS 2008-035 (pengereglementet), som baserer seg på Stortingets budsjettvedtak og departementets tildelingsbrev og instruks for UDI. Lovforslagets annet ledd gir behandlingsgrunnlag ved både utmåling og tildeling av slike ytelser. Tildeling av ytelser kan bl.a. skje i form av naturalia, økonomiske godtgjørelser, kuponger eller utbetaling ved bruk av betalingskort, og bestemmelsen er ment å omfatte behandling av personopplysninger knyttet til det å administrere slike ordninger. Assistent retur er retur med praktisk og økonomisk bistand fra norske myndigheter og består av to komponenter: Reisetønad og reintegreringsstønad. Per i dag er det UDI som har hovedansvaret for å administrere ordningen med assistert retur, men den blir tilrettelagt av International Organization for Migration (IOM). Ordningen er i dag regulert i departementets rundskriv G-02/2016 *Retningslinjer for arbeidet med assistert retur*. Dette regelverket oppdateres årlig, bl.a. på grunnlag av Stortingets budsjettvedtak. Forslagets annet ledd er ment å gi grunnlag for behandling av opplysninger i forbindelse med norske myndigheters tilbud, administrering og gjennomføring av assistert retur.

Forslaget til utl. ny § 83 a med tilhørende forskriftsbestemmelse innebærer en presisering av at personopplysninger kun kan behandles når dette er «nødvendig», jf. forordningens krav. Denne viktige begrensningen innebærer at det ikke skal innhentes eller på annen måte behandles flere opplysninger enn det som trengs for formålene. Opplysningene skal være relevante og ha saklig sammenheng med formålet som søkes oppnådd ved behandlingen. Ved vurderingen av hvilke opplysninger som kan behandles er det ikke tilstrekkelig at

opplysningene kan være nyttige. Opplysningene må, enten alene eller sett i sammenheng med andre opplysninger, ha betydning i arbeidet. Nødvendighetskriteriet skal likevel ikke forstås så snevert som at det er et vilkår at opplysningen faktisk *får* betydning i den konkrete saken. I mange tilfeller vil det være vanskelig å vurdere om en opplysning er nødvendig før den er vurdert. Derfor vil det i mange tilfeller være nødvendig å behandle en opplysning for deretter å kunne slå fast at den ikke er av betydning for den konkrete saken.

Forslaget angir ikke hvem det kan innhentes personopplysninger om, men det vil primært gjelde personer som omfattes av de ulike bestemmelsene i utlendingsloven. Det settes imidlertid ikke noen begrensning knyttet til personkrets, utover nødvendighetskriteriet. Det avgjørende vil være om opplysningene er nødvendige for å behandle en sak etter loven. Det er vanskelig å gi en uttømmende liste over hvilke personer utover søkeren selv og dennes indre krets som det kan være aktuelt å behandle personopplysninger om, da det ikke kan utelukkes at det i en konkret sak vil være nødvendig å behandle personopplysninger om personer som i utgangspunktet står fjernt fra søkeren (f.eks. kan det være aktuelt å behandle opplysninger om tidligere arbeidsgivere e.l.). Departementet kan ikke se at forordningen oppstiller krav om at det i lovgivningen må konkretiseres hvem det kan innhentes opplysninger om, så lenge det angis hvilket formål personopplysningene innhentes for.

Lovforslaget gir utlendingsmyndighetene hjemmel til å behandle «personopplysninger, herunder særlige kategorier av personopplysninger og opplysninger om straffbare forhold». Lovforslaget tar høyde for å gi behandlingsgrunnlag for utlendingsmyndighetenes behandling av alle de nevnte kategorier. Det vil være en umulig øvelse å definere *alle* opplysningene som kan behandles i forskrift, men lovligheten av behandlingen vil avgrenses gjennom vilkåret om at behandlingen må være nødvendig for det konkrete formålet.

Behandling av visse personopplysninger, som særlige kategorier personopplysninger og opplysninger om straffbare forhold, vil kunne utgjøre inngrep i svært sentrale deler av den personlige eller fysiske integritet. Grunnloven § 102, jf. EMK artikkel 8, og Grunnloven § 113 stiller krav til hjemmelsgrunnlaget for det offentliges inngrep i den enkeltes privatsfære. Kravet til hjemmelens klarhet vil variere med hvor omfattende inngrepet er. For enkelte opplysninger er det derfor allerede tydeligere rettsgrunnlag i utlendingsloven hva gjelder innhenting og behandling av personopplysninger enn for andre. Lovforslaget om en generell hjemmel for utlendingsmyndighetenes behandling av personopplysninger får i så måte ikke selvstendig betydning, men den vil bidra til å presiserer og tydeliggjøre at utlendingsmyndighetene også kan behandle slike personopplysninger.

I siste ledd åpnes det for at Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om behandlingen. Departementet viser til rekkevidden av begrepet «behandling» som nevnt over. Forslaget presiserer enkelte behandlingstyper, uten at dette er ment uttømmende.

5 Formålet med behandlingen

5.1 Gjeldende rett

Som nevnt i punkt 3.1 over følger det av dagens personopplysningslov § 11 første ledd bokstav b at behandlingen må knytte seg til uttrykkelig angitte formål som er saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet. Det sentrale formålet med utlendingsmyndighetenes arbeid følger av utl. § 1, som sier at loven skal gi grunnlag for «regulering og kontroll med inn- og utreise, og utlendingers opphold i riket, i samsvar med norsk innvandringspolitikk og internasjonale forpliktelser».

I forbindelse med ivaretagelsen av dette hovedformålet utfører utlendingsmyndighetene oppgaver som knytter seg til spesifikke formål, herunder behandling av søknad om oppholdstillatelse, familiegjeningforening, beskyttelse, utvisning m.m.

Videre følger det av personopplysningsloven § 11 første ledd bokstav c at opplysningene ikke skal brukes senere til formål som er *uforenlig* med det opprinnelige formålet med innsamlingen, uten at den registrerte samtykker. Hvor mye som skal til før det nye behandlingsformålet er uforenlig med det opprinnelige, er ikke nærmere regulert i lovgivningen. I henhold til forarbeidene til personopplysningsloven vil sentrale momenter i vurderingen være om bruken skiller seg sterkt fra den som lå til grunn for innsamlingen, om bruken vil innebære ulemper for den registrerte, eller om bruken stiller strengere krav til datakvalitet enn det opprinnelige innsamlingsformålet, jf. Ot. prp. nr. 92 (1998–99).

Hvorvidt bruken av allerede innsamlede opplysninger i utlendingssaker er forenlig, avhenger av en konkret og individuell vurdering. Dersom formålet anses å være uforenlig, vil utlendingsmyndighetene i utgangspunktet være avskåret fra å behandle opplysningene, dersom den registrerte ikke samtykker.

5.2 Forordningen

Artikkel 5 nr. 1 bokstav b bestemmer at personopplysningene skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål.

Videre slår bestemmelsen fast at opplysningene ikke må viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene. Behandling av opplysninger til et formål som ikke er forenlig med det opprinnelige formålet er dermed i utgangspunktet forbudt. Dette omtales som prinsippet om «formålsbegrensning».

Forordningens artikkel 6 nr. 4 inneholder nærmere bestemmelser om behandling av personopplysninger for andre formål enn det de er innhentet for. Artikkelen fastslår at behandling for uforenlige formål er tillatt hvis den registrerte har gitt sitt samtykke eller det i nasjonal rett er åpnet for behandling for uforenlige formål for ivaretagelse av de formål som fremgår av artikkel 23 nr. 1 (herunder viktige mål av generell samfunnsinteresse, jf. bokstav e).

Forordningens artikkel 5 nr. 1 bokstav b sier uttrykkelig at viderebehandling for «arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål skal i samsvar med artikkel 89 nr. 1 ikke anses som uforenlige med de opprinnelige formålene».

5.3 Departementets forslag

Departementet mener det er hensiktsmessig å tydeliggjøre formålet med utlendingsmyndighetenes behandling av personopplysninger i større grad enn i dag. Vi foreslår derfor at det i utlf. ny § 17-7 a tas inn en ikke uttømmende liste over sentrale formål behandlingen kan knyttes til. Dette vil etter departementets syn bidra til å ivareta den registrertes rettigheter i større grad, jf. forordningen artikkel 9 nr. 2 bokstav g. Angivelsen av formålene vil tydeliggjøre behandlingens rekkevidde og bevisstgjøre rettsanvenderen, samt være i tråd med forordningen, jf. fortalens punkt 45. Det vil også i større grad legge til rette for lovlig viderebehandling til andre formål der det er behov for det.

Forslaget regulerer det overordnede formålet med utlendingsmyndighetenes behandling av personopplysninger. Forslagets første ledd sier at utlendingsmyndighetene kan behandle personopplysninger «[...] når dette er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven», jf. tilsvarende formulering i forslag til utl. ny § 83 a første ledd.

Formuleringen er vid og omfatter alle oppgaver organet utfører etter loven, uavhengig av om det foreligger en søknad eller om det skal treffes et vedtak. Eksempelvis vil identitetskontroll i tilfeller der en utlending ikke søker om tillatelse, som f.eks. ved registrering av EØS-borgere, være omfattet. Forberedelse av en sak vil også være omfattet, selv om det organet som forbereder saken ikke er det organet som avgjør den. Også behandling av personopplysninger i forbindelse med tildeeling av mottaksplass etter utl. § 95, og ev. tilrettelegging av botilbudet, må anses omfattet. I sistnevnte tilfelle vil det bl.a. være behov for å behandle opplysninger i forbindelse med identifisering av sårbare grupper. Tilsvarende gjelder i forbindelse med tilrettelegging av asylintervju. Rapportering til overordnet myndighet i forbindelse med sakshåndtering vil også være omfattet av formuleringen.

For øvrig vil rekkevidden av det overordnede formålet med behandlingen måtte tolkes i lys av lovens formålsbestemmelse, utl. § 1. Utlendingsloven skal gi grunnlag for regulering av og kontroll med inn- og utreise, og utlendingers opphold i riket, i samsvar med norsk innvandringspolitikk og internasjonale forpliktelser. Loven skal legge til rette for lovlig bevegelse over landegrensene og ivareta rettssikkerheten til utlendinger som reiser inn i eller ut av riket, som oppholder seg her, eller som søker en tillatelse etter loven. Loven skal også gi grunnlag for vern for utlendinger som har krav på beskyttelse etter alminnelig folkerett eller internasjonale avtaler som Norge er bundet av.

Videre mener departementet at det kan være hensiktsmessig å regulere muligheten for behandling av opplysninger myndighetene har fra tidligere saksbehandling. I praksis vil det ikke være uvanlig at en utlending over tid har flere saker til behandling hos utlendingsmyndighetene. I slike tilfeller vil utlendingsmyndighetene ha et reelt behov for å behandle personopplysninger som er innhentet tidligere. Det foreslås derfor at dette utrykkelig fremkommer av utlendingsforskriften.

Departementet foreslår også at det skal være adgang til å behandle opplysninger innhentet fra forskjellige personer i tilfeller hvor det er en nær saklig sammenheng

mellom sakene. Sakene må da knytte seg spesifikt til hverandre. Eksempler kan være der to familiemedlemmer søker beskyttelse, eller der søknad om familiegjengenforening knytter seg til en person som tidligere har hatt en sak hos utlendingsmyndighetene. Departementet mener det må anses påregnelig at saker som knytter seg spesifikt til hverandre ses i sammenheng av myndighetene, og det er ønskelig å tydeliggjøre myndighetenes adgang til behandling i slike tilfeller.

Flere hensyn taler for at utlendingsmyndighetene ser hen til opplysninger fra tidligere saksbehandling eller opplysninger innhentet fra en annen utlending i annen sak. Særlig ressurs hensyn og hensynet til å opplyse saken best mulig er viktige hensyn, men også kontrollhensyn gjør seg sterkt gjeldende.

Vi ber om høringsinstanenes syn på om det også bør åpnes for viderebehandling i tilfeller hvor dette ellers ikke ville vært lovlig i hht. kompatibilitetstesten i forordningens artikkel 6 nr. 4. Som nevnt i Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat 6. juli 2017 mener departementet at det er vid adgang til i nasjonal lov å tilate behandling av allerede innsamlede opplysninger for uforenlige formål, da listen i forordningens artikkel 23 nr. 1 bl.a. omfatter «viktige mål av generell samfunnsinteresse for Unionen eller en medlemsstat», jf. høringsnotatets punkt 6.4.3. I utlendingssaker taler både ressurs hensyn, opplysningshensyn og kontrollhensyn for å benytte allerede innsamlede opplysninger. Departementet mener at dette er viktige mål av generell samfunnsinteresse. Det vises også til fortalens punkt 50.

Departementet foreslår at det ikke gjøres unntak for viderebehandling av opplysninger gitt av barn. Behovet for slik viderebehandling er det samme for barn og voksne, både hva gjelder etterfølgende saker for utlendingsmyndighetene og andre utlendingers saker der disse har nær saklig sammenheng med barnets sak. For en nærmere generell redegjørelse av behandling av barns personopplysninger vises det til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev 6. juli 2017 kapittel 32. For øvrig vises det til utlendingslovens kapittel 17, som inneholder særlige saksbehandlingsregler hva gjelder saker som berører barn. Her er det bl.a. angitt at UDI gir nærmere retningslinjer for å sikre at barnets interesser og behov blir ivaretatt i samtaler med barn i saker om asyl og familieinnvandring, jf. utlf. § 17-4 og § 17-5. Det kan være hensiktsmessig at UDI gir retningslinjer om adgangen til viderebehandling av opplysninger som gis i slike samtaler, slik at barnet er tilstrekkelig orientert.

Det følger av forordningens artikkel 5 nr. 1 bokstav b at viderebehandling for arkivformål i allmenhetens interesse, vitenskapelig eller historisk forskning eller statistiske formål ikke skal anses uforenlig med de opprinnelige formålene. Departementet mener forordningens tydelighet på dette punkt medfører at det er unødvendig å innta det i lovteksten.

Dataminimeringsprinsippet i artikkel 5 nr. 1 bokstav c ivaretas ved at behandlingen for de angitte formål kun skal skje dersom dette er «nødvendig» for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven, jf. forslagets første og annet ledd.

6 Behandlingsansvarlig

6.1 Gjeldende rett

I henhold til personopplysningsloven § 2 nr. 4 er behandlingsansvarlig den som bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke hjelpemidler som skal brukes. Den behandlingsansvarlige har ansvaret for at personopplysninger behandles i samsvar med personopplysningsloven og personopplysningsforskriften.

Behandlingsansvaret er ikke uttømmende regulert i utlendingsregelverket i dag; UDI og politiets behandlingsansvar fremkommer delvis av ulike bestemmelser i utlendingsloven og -forskriften.

De aktørene som behandler personopplysninger etter utlendingsloven i dag er UDI, UNE, politiet, Politiets utlendingsenhet (PU), Utenriksdepartementet v/ utenriksstasjonene samt Justis- og beredskapsdepartementet.

Selv om det ikke fremkommer uttrykkelig av utlendingsloven eller -forskriften, anser departementet i utgangspunktet de ulike organene i utlendingsforvaltningen for å være behandlingsansvarlig for behandling av personopplysninger knyttet til de oppgaver de er pålagt og utfører etter loven. Selv om formålet med behandlingen kan være fastsatt i lov, vil denne sjelden regulere formålene med behandlingen i detalj, og nesten aldri angi hva slags hjelpemidler som skal benyttes. Loven må utfylles gjennom praksis, og det enkelte organ som står for denne utfyllingen vil være behandlingsansvarlig, jf. også forarbeidene til dagens personopplysningslov (Ot. prp. nr. 92 (1998–99) kapittel 16). Det er dermed det enkelte organs plikt å påse at behandlingen av personopplysninger er i overensstemmelse med de kravene som stilles i personvernlovgivningen.

UDI har i tillegg ansvar for flere sentrale og nasjonale registre, bl.a. utlendingsmyndighetenes sentrale register Utlendingsdatabasen (UDB), Utlendingsregisteret, jf. utlf. § 18-2, Eurodac-registeret nasjonalt, jf. utlf. § 18-5 og VIS-registeret nasjonalt, jf. utl. § 102 d. Politiets utlendingsenhet har behandlingsansvaret for UTSYS, politiets utlendingsregister, jf. politiregisterforskriften kapittel 56.

6.2 Forordningen

Definisjonene av behandlingsansvarlig videreføres i personvernforordningen, jf. artikkel 4 nr. 7.

Forordningens kapittel IV inneholder generelle forpliktelser for den behandlingsansvarlige. Den som har behandlingsansvar skal bl.a. gjennomføre passende tekniske og organisatoriske tiltak for å sikre at behandlingen av personopplysninger er i overensstemmelse med personvernforordningen, jf. forordningens artikkel 24 nr. 1, jf. artikkel 5.

For en nærmere generell redegjørelse for rekkevidden av den behandlingsansvarliges ansvar og plikter, herunder internkontroll, innebygget personvern og personvern som standardinnstilling, felles behandlingsansvarlige, databehandler og databehandleravtaler, sikkerhet ved behandlingen, underretning av til-

synsmyndigheten og den registrerte ved brudd på personopplysningsikkerheten, vurdering av personvernkonsekvenser, forhåndsdrøftinger med tilsynsmyndigheten, adferdsnormer og sertifiseringsordninger vises det til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev 6. juli 2017 punkt 13.

6.3 Departementets forslag

Personvernforordningen stiller strenge krav til behandlingsgrunnlag ved utøvelse av offentlig myndighet. Grunnlaget for behandlingen skal fastsettes i nasjonal rett.

En rekke aktører utfører i dag oppgaver etter utlendingsregelverket. Utgangspunktet må være at de ulike organene i utlendingsforvaltningen er behandlingsansvarlig for behandling av personopplysninger knyttet til de oppgaver de er pålagt. For å tydeliggjøre ansvaret, foreslår departementet å regulere dette behandlingsansvaret i utlendingsforskriften.

Videre foreslår departementet at det i forskriften fremkommer at UDI er behandlingsansvarlig for utlendingsmyndighetenes sentrale registre. Departementet anser det ikke hensiktsmessig å regulere den nærmere tilgangen til registrene i lovgivningen. Det er den behandlingsansvarliges ansvar å sørge for at behandlingen til enhver tid er i tråd med kravene i forordningens artikkel 5.

7 Forholdet til andre bestemmelser i loven

Utlendingsloven kapittel 14 har særskilte regler for saker som kan berøre grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn. I slike saker behandles gjerne opplysninger som er gradert etter sikkerhetsloven, eller som for øvrig kan unntas offentlighet fordi det er påkrevd av hensynet til «Noregs utanrikspolitiske interesser» eller «nasjonale tryggingssyn», jf. offentleglova §§ 20 og 21. Opplysninger i sakene vil også ofte kunne unntas fra partsinnsyn etter forvaltningsloven § 19 første ledd bokstav a. Forslag til ny personopplysningslov § 13 gjør, i likhet med gjeldende personopplysningslov § 23, unntak fra den registrertes rettigheter i slike saker; retten til informasjon og innsyn etter personvernforordningen artikkel 13, 14 og 15 omfatter ikke opplysninger som er av betydning for Norges utenrikspolitiske interesser eller nasjonale forsvars- og sikkerhetsinteresser, når slike opplysninger kan unntas etter offentleglova §§ 20 og 21.

Departementet legger til grunn at unntakene i ny personopplysningslov § 13 er tilstrekkelig for å ivareta eventuelle behov for hemmelighold hva gjelder behandling av personopplysninger i forbindelse med oppgaver etter utlendingsloven kapittel 14. Det bes likevel om innspill fra høringsinstansene, herunder innspill på om det er andre forhold som tilsier særregler og unntak fra personopplysningsloven og forordningen for disse sakene.

Behandling av personopplysninger i saker om retur reguleres i dag i utl. § 84 a. Innholdet i bestemmelsen vil bli videreført i forslaget til generell bestemmelse om behandling av personopplysninger i utl. ny § 83 a, sammenholdt med utlf. ny § 17-7 a. Departementet foreslår derfor at utl. § 84 a oppheves.

8 Økonomiske og administrative konsekvenser

Norge er forpliktet til å gjennomføre EUs personvernforordning i norsk rett, herunder å foreta nødvendige endringer i utlendingsregelverket. Samlet sett legger departementet til grunn at arbeidet med å gjennomføre forordningen vil være ressurskrevende, men at endringene på sikt vil kunne innebære visse besparelser. Det lar seg imidlertid ikke gjøre å anslå ressursbruk og besparelser nærmere.

Forslaget legger opp til at behandlingen av personopplysninger skal skje med lovhjemmel som rettslig grunnlag. I dag benytter utlendingsmyndighetene i noen grad samtykke, med tilhørende samtykkeskjemaer og -erklæringer. Forslaget vil derfor kunne innebære noe mindre administrativt arbeid, ettersom samtykkeskjemaer vil erstattes med informasjonsskriv. Forslaget legger opp til at det gis klare lovhjemler for når behandling av personopplysninger er tillatt, samt regler om behandleransvar og adgang til å gjenbruke (behandle) personopplysninger til nye formål. Dette vil kunne avskjære en del tvils- og tolkningsspørsmål som følger av dagens rettslige utgangspunkt.

Forslag til endringer i utlendingsloven

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endringer:

Første underoverskrift til kapittel 11 skal lyde:

I. Alminnelige regler om saksbehandlingen, *behandlingen av personopplysninger m.m.*

§ 80 skal lyde:

§ 80. Forholdet til forvaltningsloven og personopplysningsloven

Forvaltningsloven og personopplysningsloven gjelder når ikke annet følger av loven her.

Ny § 83 a skal lyde:

§ 83 a. *Behandling av personopplysninger*

Utlendingsmyndighetene kan behandle personopplysninger, herunder særlige kategorier personopplysninger og opplysninger om straffbare forhold, når dette er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven.

Utlendingsmyndighetene kan behandle opplysninger som nevnt i første ledd når det er nødvendig for tildeling av økonomiske ytelser til utlending som er innkvartert etter lovens § 95 eller i forbindelse med assistert retur.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om behandlingen, herunder om formålet med behandlingen, behandlingsansvar, hvilke personopplysninger som kan behandles, adgangen til viderebehandling og utlevering av opplysninger, registerføring og tilgang til registre.

§ 84 a oppheves.

Forslag til endringer i utlendingsforskriften

I forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) gjøres følgende endringer:

Første underoverskrift til kapittel 17 skal lyde:

Lovens § 80. Forholdet til forvaltningsloven og personopplysningsloven, jf. § 139

Nåværende §§ 17-7 a til 17-7 g blir §§ 17-7 c til 17-7 i.

Ny § 17-7 a skal lyde:

§ 17-7 a. *Formålet med behandlingen av personopplysninger*

Utlendingsmyndighetene kan behandle personopplysninger etter utlendingsloven § 83 a når det er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven, herunder utføre oppgaver i forbindelse med å

- a) regulere og kontrollere utlendingers innreise, utreise og opphold i riket*
- b) behandle saker om visum, oppholdstillatelse, beskyttelse, reisedokument, bortvisning og utvisning*
- c) tilbakekalle tillatelser*
- d) avklare utlendingens identitet og alder*
- e) utstede oppholdsdokumenter, reisebevis og visum*
- f) gi tilbud om innkvartering til asylsøkere*
- g) tildele økonomiske ytelser til beboere i mottak*
- h) tilrettelegge for utlendinger med oppfølgingsbehov under saksbehandlingen og i mottak*
- i) behandle klager på vedtak*
- j) iverksette vedtak*
- k) behandle saker om retur, herunder assistert retur*
- l) kontrollere og verifisere opplysninger*
- m) rapportere om saksbehandlingen etter pålegg fra overordnet myndighet.*

Adgangen til å behandle personopplysninger etter første ledd gjelder også opplysninger myndighetene har fra tidligere saksbehandling. For behandling av personopplysninger innhentet fra en annen utlendings sak, må sakene ha nær sammenheng.

Ny § 17-7 b skal lyde:

§ 17-7 b. *Behandlingsansvarlig*

De ulike etatene i utlendingsforvaltningen er hver for seg behandlingsansvarlig for behandlingen av personopplysninger knyttet til de oppgaver som etaten er pålagt.

Utlendingsdirektoratet er behandlingsansvarlig for sentrale registre over personer og opplysninger som omfattes av utlendingsloven § 83 a annet ledd.